

3.1.6. RECUPERACIÓ I INTRODUCCIÓ D'ESPÈCIES

Cal considerar molt positiu el fet que la societat hagi assumit la necessitat de conservar i recuperar les diferents espècies de la fauna i de la flora, per tant, els esforços endegats en aquesta direcció són ben entesos i compten sovint amb el suport general de la població.

En ocasions la recuperació de determinades espècies s'ha produït de manera espontània, però en molts casos ha calgut reintroduir exemplars d'una espècie autòctona desapareguda, o alliberar exemplars d'una espècie autòctona no extingida amb l'objectiu d'incrementar-ne la densitat en la seva àrea de distribució natural, és el que s'anomena reforçament poblacional o repoblació.

Les reintroduccions s'han de fer, però, de forma molt acurada i amb uns protocols prou establerts i acceptats, les pròpies directrius per a les reintroduccions de la UICN són un punt obligat de referència, però no sempre s'apliquen, i són freqüents els casos en que s'han realitzat reintroduccions sense tenir-les en compte.

Fins a la data, solament s'ha publicat el Pla de recuperació del trençalòs a Catalunya, i s'ha realitzat l'exposició pública del Pla de recuperació de la llúdriga. Caldria redactar i publicar els plans corresponents a totes les espècies que han estat catalogades com «en perill».

Programes de reintroducció (RE) i experiències de pre reintroducció (EPR) realitzades a Catalunya

	Lloc	Tipus	Projecte de reintroducció o programa pilot	Autorització espais protegits
Os bru	Pirineu	EPR	SI (*)	NO
Llúdriga	NE Girona	RE	SI (*)	SI
Gat salvatge	Montserrat	EPR	SI (*)	SI
Cabirol	Catalunya	RE	SI. Insuficient	SI/NO
Cérvol	Catalunya	RE	NO	-
Cabra salvatge	Montserrat	EPR	SI (*)	SI
Xoriguer petit	Empordà, Segrià, Noguera	RE	SI (*)	-
Esparver cendrós	Empordà, Noguera	RE	SI (*)	SI
Falcó pelegrí	Segrià	EPR	NO	-
Cigonya	Empordà	RE	NO	NO
Polla blava	Empordà	RE	SI. Insuficient	SI/NO
Cigne	Empordà	RE	NO	NO
Tortuga mediterrània	Garraf, Delta de l'Ebre	RE	SI. Insuficient	SI
Fartet	Delta del Llobregat	RE	NO	SI
Samaruc	Delta de l'Ebre	RE	SI	SI
Anguila	Catalunya	RE	SI. Insuficient	SI
Altres espècies	-	RE	NO	NO

(*) espècies que gaudeixen de programes que compleixen totalment o en gran part les directrius de reintroducció de la UICN.

Pel que fa a les repoblacions o reforçaments poblacionals, la manca d'ordenació i planificació és major. Els principals tipus de repoblacions que es duen a terme són: repoblacions piscícoles i cinegètiques, alliberament d'exemplars procedents de centres de recuperació de fauna salvatge, plantació d'espècies vegetals, actuacions espontànies de particulars, etc.

Programes i actuacions de repoblació (REP) realitzats a Catalunya

	Existència programació	Autorització administrativa	Control sanitari	Control repoblació
Llebre europea	NO	SI/NO	SI/NO	NO
Llebre ibèrica	NO	NO	NO	NO
Conill	NO	SI/NO	SI/NO	SI/NO
Cérvol	NO	SI	SI/NO	SI/NO
Faisà	NO	SI/NO	SI/NO	SI/NO
Perdiu roja	NO	SI/NO	SI/NO	SI/NO
Perdiu xerra	SI	SI	SI	SI
Ànec coll-verd	NO	NO	NO	NO
Truita comuna	SI/NO	SI/NO	SI/NO	SI/NO
Truita irisada	NO	SI/NO	NO	NO
Carpa	NO	SI	NO	NO

Fins a la data, les actuacions realitzades han obeït tant a necessitats reals, com a pressions dels diferents sectors i a personalismes, mancant una planificació global que contribueixi a definir quin model de natura es vol a cada indret de Catalunya.

Catalunya va ésser capdavantera pel que fa als programes de recerca i recuperació de la fauna i de la flora, però a la dècada dels 90 l'interès i els recursos destinats per l'Administració a la conservació i recuperació de la fauna autòctona han anat disminuint en relació a altres Comunitats Autònomes. Paral·lelament el paper de les ONG ha anat incrementant-se, tot i ser migrat. A Catalunya només s'ha aprovat un únic pla de recuperació (trençalòs), malgrat ja faci anys que són elaborats els treballs tècnics i els esborranys dels decrets d'aprovació de sis més (llúdriga, àliga cuabarrada, esparver cendrós, tortuga mediterrània, gavina corsa i bitó); cap vegetal es troba entre aquestes espècies.

Malgrat tot, cal insistir en que molts dels programes endegats, tant de reintroduccions com d'accions afavoridores de la recuperació espontània, han reeixit. Com a exemples val la pena recordar els casos següents: llúdriga, isard, cabirol, cérvol, volor, cigonya, polla blava, nàiades, etc. S'ha aconseguit l'acumulació d'una gran experiència entre els professionals del país, la qual cosa permet emprendre programes de gran abast.

La majoria d'espècies, tant les reintroduïdes com les que es recuperen o es poden recuperar espontàniament tenen una necessitat bàsica: un hàbitat suficient per a aconseguir que puguin tancar els seus cicles reproductius i contenir un nombre suficient d'individus. Els processos s'han de poder completar tot sols i perpetuar-se

en el temps. Per tant, les iniciatives de recuperació d'espècies han d'anar aparellades amb una política de conservació dels ecosistemes on viuen.

A Catalunya s'han detectat un total de 41 espècies de vertebrats introduïts, el nombre d'invertebrats i de vegetals és molt superior i difícil de quantificar, especialment en el primer cas. En comparació amb l'entorn, es pot dir que a Catalunya són especialment abundants les espècies al·lòctones. Les espècies introduïdes tenen sovint efectes adversos sobre les espècies autòctones, i des del punt de vista legal el seu alliberament a la natura no és permès. Manca però un desenvolupament normatiu clar, especialment pel que es refereix als vegetals i la seva utilització en agricultura, jardineria i consum, una control exhaustiu de les infraccions, i una millora en la conscienciació dels ciutadans.

Nombre d'espècies al·lòctones

	Catalunya	Aragó	València	Andorra	Espanya ⁽¹⁾
Mamífers	9	7	7	5	11
Ocells	8	3	5	3	11
Rèptils	2	1	1	0	3
Amfibis	2	0	0	0	1
Peixos	20	19	16	3	23
TOTAL	41	30	29	11	49
Introduccions/100 km2	0.124	0.063	0.124	2.4	0.0097

Un dels problemes més greus és la repoblació d'espècies autòctones híbrides amb espècies al·lòctones, amb formes semidomèstiques o amb subespècies foranies. Algunes de les espècies més afectades són la perdiu roja, la guatlla, el conill, la llebre, les truites, etc. Els moviments d'animals i plantes comporten també el moviment d'agents patògens, de paràsits i de plagues, que poden repercutir molt negativament sobre la biodiversitat i, fins i tot, comportar importants efectes econòmics.

Objectius a assolir:

- Destinar major atenció i recursos a la conservació i a la recuperació de la fauna i la flora autòctona, elaborant, aprovant i aplicant els plans necessaris, tot atenent de manera especial als majors dèficits existents en relació a la flora.
- Garantir que tota reintroducció es faci de forma planificada i controlada, vetllant pel compliment de les directrius que la UICN ha elaborat amb aquesta finalitat, i tenir en compte els requeriments i les necessitats dels habitants de les zones on es duuguin a terme.
- Elaborar programes de recuperació de totes les espècies de la fauna i de la flora catalogades com «en perill» i de manera coordinada amb els corresponents programes estatals i de les Comunitats Autònomes veïnes. Recuperar les espècies

extingides allà on sigui possible, evitant que la reintroducció d'una espècie pugui comportar efectes negatius sobre les ja existents.

- Potenciar les iniciatives dutes a terme des dels espais protegits, dotant-los dels corresponents mitjans, i establint les mesures de coordinació corresponents.
- Establir la normativa necessària i l'organització administrativa adequada per potenciar i normalitzar els processos per a la realització de reintroduccions i per a l'elaboració i aprovació dels plans de recuperació o conservació.
- Evitar tota nova introducció d'espècies al·lòctones i elaborar, en aquells casos en que sigui recomanable o possible, els corresponents programes d'eliminació de les espècies ja introduïdes. En tot cas cal aplicar la normativa vigent, especialment pel que fa a les infraccions, i completar-la en relació a la introducció d'espècies vegetals.
- Evitar les repoblacions, especialment per motius cinegètics i piscícoles, amb espècies al·lòctones i autòctones híbrides, incrementant els controls de les granges cinegètiques i les piscifactories, tan pel que fa a les qüestions genètiques com sanitàries, i afavorir una major informació, conscienciació i col·laboració dels col·lectius implicats.
- Revisar, millorar i completar la normativa actual, garantint una major coherència entre la normativa comunitària, estatal i catalana. En aquest sentit cal incrementar la influència de Catalunya en l'elaboració i l'aplicació de les polítiques comunitàries i garantir la congruència entre aquestes i els requeriments de conservació de la fauna i la flora pròpia.
- Establir mesures compensatòries per aconseguir l'adequada acceptació social dels programes de recuperació d'espècies. En aquest sentit és important incorporar la conservació de la biodiversitat en les pràctiques agrícoles i garantir que es tingui en compte en l'aplicació de la política agrària comunitària, i establir mesures fiscals que afavoreixin les actuacions a favor de les espècies amenaçades.